

løbig drejer sig om. Disse 4—5 Aar, der maa ofres for at opnaa et ordentligt Grundlag til at arbejde videre paa. Det er ganske ufatteligt, at de unge Piger kan mene, at de i Stillinger, hvor de ønsker at hævde sig jævnsides Mændene, skulde kunne nøjes med en kortere og mindre grundig Uddannelse end disse.

Men er dette blevet dem klart, og har de overstaaet Læretiden — under samme Forhold og i samme Udstrækning som den mandlige Lærling — da bør det være naturligt og rigtigt, at de træder ind i den i det paagældende Fag værende Forening. Og saa tror jeg, som det synes i Modsætning til Frøken Jacobsen, det er heldigst, at den mandlige og kvindelige Arbejder i det samme Fag er Medlemmer af samme Forening. Thi som Fru Professorinde Klein skriver, saaledes diskuteres Arbejdsforholdene bedst, og hvad der ikke er det mindst vigtige, kun paa denne Maade opstaar der det rette Kammeratskab mellem Manden og Kvinden, saa de i Forstaaelse af hinandens Krav kan arbejde mod det fælles Maal. Her aabnes netop en Mulighed for, at Manden og Kvinden kan komme hinanden nær ind paa Livet, lære hinanden nærmere at kende; og der gives Kvinden en Lejlighed til praktisk at bidrage sit til Løsningen af Kvindespørgsmaalet, ligesom der i denne „Væren med“ aabnes hende en rig Adgang til Forstaaelsen af Samfundslivet og Samfundskravene — en god Viden at sidde inde med, naar engang Valgretten og Valgbarheden kommer med sine Krav og Opgaver.

Det forekommer mig, at denne Side af Sagen er noget nær den vigtigste, og det er i Sandhed beklageligt, at saa faa Kvinder har forstaaet dette

Jeg er selv Haandværker (Billedskærer) og kan derfor kun tale sagkyndigt med paa dette Omraade. Og jeg kan kun sige, at de kvindelige Haandværkere i Almindelighed ikke har forstaaet at sætte sig i et videre flatterende Lys. I hvert Fald ikke for en nærmere Betragtning.

De Fag, jeg kender mest til, er naturligvis mit eget, Billedskæreri, og saa Snedkeriet, og ikke faa Kvinder er det, der i de sidste 6—8 Aar har forsøgt sig heri. For de flestes Vedkommende er det blevet ved Forsøget, og de faa, der er kommet Læretiden igennem, er enten holdt op, kommet til at ekspedere i Forretninger eller har hjemme lavet sig en lille Geschæft som en Slags „Mestre“ — noget der hverken hæver deres Anseelse som Haandværkere eller i Reglen i økonomisk Henseende „smider noget af sig“. Ligesom jeg selv er eneste kvindelige Medlem af Billedskærernes Fagforening, findes der, efter Svendenes Udsagn, ikke en eneste af de kvindelige Udlæringer i Snedkrenes Fagforening.

Jeg synes, at Kvinderne her svigter paa det

væsentlige Punkt. Naar de er udlærte, er det jo netop, de skal vise de mandlige Arbejdere, hvad de duer til, og at de virkelig vil tage Kampen op sammen med og under ganske samme Forhold som Mændene. Det er den eneste Maade, de kan hævde deres Anseelse paa, men det enten tør de ikke, eller kan de ikke. Deraf den ironiske Mine, man saa ofte ser Mændene tage paa, naar Talen er om Kvinder.

Det var ønskeligt, om de unge Piger kunde bringes til at forstaa, at de paa denne Maade ikke blot skader sig selv, men ogsaa de Kvinder, der virkelig vil — fordi de støtter Mændenes Tvivl, der i Forvejen er vanskelig nok at faa Bugt med. Kvinderne burde forstaa, at dette ikke blot er en personlig Sag, men en Samfundssag.

Men, som sagt, jeg kender kun noget nærmere til Haandværksfagene, og det er maaske ikke dem, der trænger mest til en Reform, fordi der i hvert Fald endnu er saa forholdsvis faa Kvinder, der her virkelig er med, og fordi de mandlige Haandværkere er saa godt organiserede, at de med Lethed kan kontrollere og ændre en saadan Arbejden „udenfor Rækkerne“, ligesom Haandværket i det hele taget er saaledes, at den daarligt uddannede Kvinde snart vil blive distanceret og sat ud af Spillet baade blandt Mestre og Svende. Det regulerer sig selv.

Værre er det i Kontor- og Forretningsfagene. Der er her saa mange Ting, som man godt, naar man kan faa dem billigt, kan bruge Kvinder uden særlig lang Uddannelse til. Det er kun en Fordel for Arbejdsgiverne, og her viser sig da det sørgelige Resultat, som Frøken Jacobsen skriver om, at Kvinderne efterhaanden har opnaaet at skabe sig en hel Del Stillinger, som kun i ganske faa Tilfælde kan brodføde dem selv. som har skabt en højst beklagelig Konkurrence over for Mændene, og som har gjort Organisationsarbejdet meget vanskeligere for disse — fordi Kvinderne, som Frøken Jacobsen skriver, mangler Forstaaelse af Sagens Betydning, baade for dem selv og for Standen i det hele taget.

Vi har jo her i København en stor Forening: „Kvindernes Handels- og Kontoristforening“. Jeg har set af Avertissementer, at den optager „Kvinder af Handels- og Kontorstanden, Telefondamer og Porcelænsmaalerinder“. Kunde Bladet ikke under denne Diskussion undersøge og give Læserne Meddelelse om, hvorledes den virker, og om den sidder inde med Midler til at arbejde for „Faget“ (jeg ser, den optager ogsaa Arbejdsgivere!), ikke mindst i økonomisk Henseende, eller om den som mange andre „Handelsforeninger“ kun eller hovedsagelig er selskabelig?

Naar Frøken Jacobsen til Slut spørger, om „Dansk Kvindesamfund“ staar ganske magtesløs overfor disse Forhold, da synes jeg, der er en